

ÇAĞDAŞ BİREY- ÇAĞDAŞ TOPLUM İÇİN NASIL BİR SANAT, ÖZELLİKLE MÜZİK EĞİTİMİ VE MÜZİK EĞİTİMCİSİ HEDEFLENMELİDİR

Selahattin GÖRSEV

Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi - BOLU

ÖZET

Eğitim, örgün ve yaygın biçimiyle bireye çağımızdaki teknolojik gelişmelere uyuma, oluşan bilgi ağını algılama, bu yolla da yaşamlarını kolaylaştırıcı, zenginleştirici hedef ve çabalar içindedir. Sonuçta da yaşamaktan haz duyan, sevgi dolu, alanında başarılı bireyler ve giderek toplumu oluşturmak başlıca hedeflerdir.

Bilindiği gibi çağdaş eğitim bilim-teknoloji ve sanat eğitimi sacayağından oluşmaktadır. Yaşanmış ve yaşanmaktadır ki, sanat eğitimi almayan bir eğitim sistemi Tam Adam ve Çağdaş Toplumu yaratamamanın sonuçlarını yaşar ve yaşatır hale gelmiştir.

İşte bu sunuda, bize rağmen fakat bizim için ve de bizim adımıza dikte ettirilerek oluşturulan yeni yapılanmanın geçmişten hareketle geleceğe etkilerini irdelemeye, bunun yanısıra çağdaş birey ve çağdaş toplum oluşumunda sanat ve sanat eğitiminin etkileri sunulmaya çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş Eğitim, Çağdaşlık

ABSTRACT

The objectives and efforts of any educational activity, in general, enable to an individual to keep up with the developments and changes in science and technology, to perceive the world as it is (to perceive the content of knowledge as it is), to make people happy and successful in their professional and personal lives. As a consequence of this fact, one of the fundamental aims of education is to form a society in which people are successful and effective in their professions, who appreciate the worth of living.

As it is known, training in contemporary education includes not only training in the fields of science and technology but also training in the fields of art. In relation to this; it has already been and is still observed that any system of education that disregards the essence of art education never forms "the fully person" and " the contemporary society.

In the light of these facts, the aim of this presentation is two fold: on the one hand is to examine the possible future effects of Restructurism, regarding the past experiences and on the other hand is to examine the effects of the place and the importance of art education during the formation of contemporary society and the training of contemporary individuals.

Key Words: Contemporary Education, Contemporaneity

GİRİŞ

Çağımızda toplumların gelişmişlik düzeylerinin temel ölçütleri, ürettikleri bilim, teknoloji ve kültür-sanat ürünleridir. İnsanlığa kattıkları bu değerler yoluyla evrenselde yer alırlar. Aynı zamanda bu yolla da ekonomik bir potansiyel yaratır ve yakalarlar.

Çağdaşlığın önemli boyutu, bilimsel bilgi, bireysel ve toplumsal etkinlik ve işlevselliştir. Çünkü çağdaşlık, etkililik ve işlevsellik temeline dayanmaktadır (Akarsu, 1979; s. 11).

Bu olgular ancak eğitim yoluyla sağlanabilmektedir. Öyleyse eğitim, toplum yapılanmasında çok önemli bir işleve sahiptir.

Güntümüzde eğitimin temel hedefi, mükemmel insan için gerekli olan ve öngörülen "Evrensel Davranış" normlarını oluşturmaktadır. Bunun için de, bilim-teknoloji ve sanat boyutlarını, birbirin pekiştirir ve bütünler biçiminde kullanmak, eğitimin ana ilkesi olmuştur. Dolayısıyla bu sistem içinde öğretmen, ayrı bir önem taşımaktadır (Aytaç, 1972; s. 21).

Çağdaşlık, toplumların ulaştığı en ileri, en yeni buluş ve tekniklere uyum, düşünüş ve yaşam biçimi demektir. Uygarlık savaşı, gerçekte bir yaşam savaşıdır. Çağın ölçü ve ölçütlerine uymayanlar bu

savaşta yenik düşecekler, çok şeylerini yitirecek, sonuçta onursuz bir yaşama mahkum olacaklardır (Bilgen, 1994; s. 6).

İşte bu nedenlerden dolayı toplumların temel hedefi, çağdaş ve uygar olmanın yöntem ve sistemlerini oluşturmak olmalıdır.

Bu sununun amacının iyi anlaşılabilmesi için de, çağdaş birey-çağdaş toplum oluşumundaki etkenler, birbirini tamamlar şekilde verilmeye çalışılmıştır.

Çağdaş Birey ve Çağdaş Toplumun Nitelikleri

Birey olarak insan, biyopsişik, toplumsal ve kültürel bir varlık olup, bedensel, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yapılarıyla bir bütündür.

Yapısı ve doğası gereği insan, sağlıklı, dengeli, uyumlu ve doyumlu yaşama; gücünü ve yeteneklerini geliştirme; giderek kendini gerçekleştirme ve yetkinleştirme gereksinimi ve çabası içindedir (Uçan, 1996; s. 121).

Tinsel ve tensel yapısıyla bir bütün ve her iki yönden de beslenmesi gereken insan, bu çabalarıyla en başta mutluluğu yakalamanın yollarını arar. Bu arayışta toplumsal disiplinler ona yol gösterir, yardımcı olur ve katkıda bulunurlar. Bu onun doğasal ve yasal hakkıdır.

Bilim-teknik ve sanat, bu çabaların bir ürünü ve sonucudur. Bu sacayağı, onun çağdaş ve uygar yapısının gereği ve uğraşı alanını oluşturur. Bu da bireyin yaşam çeşitliliği ve zenginliğini ve de güçlü olmasını sağlar. Doğaldır ki, bu aşamada bireyin dünya görüşü, oluşturduğu felsefesi belirleyici olur.

Bilhan (1991)'a göre insan, birçok yönüyle tarihi bir üründür. Bu tarihsel süreç içinde hem psikolojik, hem biyolojik, hem de sosyokültürel yönden akıl almaz gelişmeler göstermiştir. Her ortamda yaşayabilen tek canlı insandır.

Toplumsal örgü içinde her bireyin kendine özgü davranışları, yetileri ve bunların temel kaynağını oluşturan zengin bir iç dünyaları vardır. İnsanlık bütün bunların bir araya gelmesiyle gerçekliğini bulur (Güler, 1997; s. 3). Toplum, toplumsal örgenlerden ve katmanlardan oluşan, bunları birbirine bağlayan mesleklerden ve örgütlerden oluşan canlı bir yapıdır. Her meslek, her örgüt ve her kurum bu canlı yapının birer örgensel parçalarıdır ve vazgeçilmez öneme sahiptirler (Sun, 1969; s. 10).

Toplum yapısı, tıpkı bir insan yapısı gibidir. Kendini sürekli yenileyen hücreler, dokular nasıl bir insan bedenini etkili ve fonksiyonel kılar, toplum yapısı da bu etkenlerle sağlıklı bir yapıya kavuşur. Bu nedenle de birey ve toplumların tinsel ve tensel gereksinimlerinin karşılanması sorun olmaktan çıkmalı, çıkartılmalıdır. Fakat her şeyin ekonomiye endekslendiği günümüzde çok gerekli kanallar bazı toplumlarda kapanmış veya kapatılmıştır.

İnsan, sosyal bir varlık olduğu için sürekli toplu yaşama gereği duymuş ve toplumsallaşma, onun vazgeçemediği bir yaşam biçimi olmuştur. Kısaca birey, toplumun çekirdeğidir. Bu nedenle de bireysel özellik ve niteliklerle, toplumsal özellik ve nitelikler paralellik gösterir.

Günümüzde ulusların tek hedefi vardır. O da çağın gerektirdiği bilgi birikimiyle gerekli donanımı sağlamış birey ve giderek toplumunu çağdaşlığa ve uygarlığa ulaştırmaktadır. Çağdaşlığın

gereklerini yerine getiren birey ve toplum, çağdaş olabilir. Bunun yolu da bilinmeyi aramak, üretilemeyi üretmekten geçen bilimsel davranıştır (Bilgen, 1994; s. 4).

Bilimsel davranış; ancak inanç, düşünme, araştırma, gerektiğinde sorgulama, denetleme özgürlüklerinin yaşandığı ortamlarda gelişir. Grup çıkarları yanı sıra bireyselliği savunur ve ön plana çıkarır. Aksi takdirde bilimin ürünü olan bilgiyi, o bilgiyi üreten süreci ve bu süreçlerin değişkenlerini anlamadan kullanan bir toplumun görüntüsü taklitçilik ve montajdır. Bu da sürekli bağımlılık demektir. Sonuçta, evrensel katkıda bulunmayan ulus ve toplumların giderek uydu toplum durumuna düşmeleri kaçınılmazdır. Hele de, bilimsel davranışa sahip olamayan birey ve toplumlarda, sonuçta düzen, sistem ve de ahlaki değerlerin aşınması yaşanmış tarihsel gerçeklerdir.

Bütün bu olumsuzluklardan kurtulmanın tek yolu, programı çağdaş, yapı ve davranışları bilimsel ve demokratik, amaç ve hedefleri ulusaldan evrensel uzanan bir eğitim sisteminin oluşturulmasıdır (Bilgen, 1994; s.3).

Çağdaş Eğitim

Her toplumun sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel bir yapısı ve geleceğine yönelik amaçları ve hedefleri vardır. Bu amaçların gerçekleşme oranı, eğitime verdiği önemle ölçülür. Özellikle ileri uluslar, teknolojik gelişmeler karşısında gereksinim duydukları uzmanlaşmış, nitelikli insan gücünü, bilimsel temeller üzerine kurulu eğitim süreciyle sağlarlar. Aynı zamanda kendi sürekliliklerini sağlamak için tüm kurumlarını ve özellikle kurumlarüstü yer verdikleri eğitimi geliştirmek için olağanüstü çaba sarfederler. Çünkü geleceği hazırlayan bir kurum olarak eğitimin, diğer kurum ve disiplinlerin de temeli olduğu bilincindedirler.

Bireylerin ve toplumların kültürlerinin geleceğe aktarımını, bireyin toplumsallaşmasını, yeteneklerinin ortaya çıkmasını ve geliştirilmesini sağlayan eğitim, insan ve insanlık için her zaman ön planda bir unsur olmuştur. Her toplum, eğitim aracılığıyla bireylerini hayata hazırlar, onun başarılı ve mutlu olmasını sağlayacak önlemler alır.

Bireysel yönden çağdaş eğitimin temel hedefi, tam ve mükemmel insanı yaratmak, bunun için de gerekli ortam, fırsat ve süreçleri oluşturarak; anlama, algılama, araştırma, sorgulama, analiz ve sentez yapma, sonuçta yaratma-üretme gibi işlevler yüklü, evrensel davranış formlarına ulaşmaktadır.

Çağdaş eğitim, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel alanlarda getiri sağlarken aynı zamanda bireysel ve toplumsal değer değişimlerinin de yaratıcısı olmaktadır (Alkan, 1995; s. 4).

Bireyde istendik davranışlar geliştirme süreci olarak da tanımlanan eğitimin çağdaş bir görünüm kazanması için;

- Bakma ve koruma (Çocuk ve Gençleri)
- Kişide var olan yetenekleri geliştirme
- Çevreye ve topluma dinamik uyum sağlayacak beceriler kazandırma
- Öğrenme yollarını öğretme
- Bilimsel bilgiyi ve çağdaş teknolojiyi tanıtmaya ve kullanımını sağlama

- Yaşamsal beceriler kazandırma
- Mesleksel bilgi ve becerileri kazandırma
- Yerel, ulusal ve evrensel kültürü tanıtmaya
- İnsan hak ve özgürlüklere saygıyı geliştirme

gibi işlevleri yerine getirmesi gerekir, Durkheim'in dediği gibi işlevsel olmalıdır (Dr. Niyazi Altunkaya, 1997; s. 30).

Bu ilke ve hedeflerle ideal ve tam insanı yaratma çabası içindeki çağdaş eğitim, eğitimin üç ayağı olan Bilim-Teknoloji ve sanat ayaklarını hem kendi disiplinleri içinde, hem de birbirlerini bütünler biçimde kullanmak ve sistemini bu çerçevede oluşturmak zorundadır. Bilim-Teknik ve sanatın her üçünü de kapsayan içerikte bir eğitim, birey ve toplumları biçimlendirme, yönlendirme, değiştirmeye, geliştirme ve yetkinleştirmede en etkili bir süreçtir. Böyle bir eğitim, bireyi her yönden dengeli bir bütün olarak yetiştirmeyi hedefler. Zaten amacı da budur.

Tek taraflı ve akademisyen bireyler yerine, yaratıcı-üretici bireylerin yetişmesi ancak bu yolla, diğer bir deyimle sanatsal boyutun işlevselliği ile gerçekleşebilmektedir. Bu nedenle ileri uluslar bu ayağı hem örgün hem de yaygın eğitim yoluyla etkilice kullanmaktadırlar.

Eğitim, toplumsal bir yaşam biçimi olan kültürün ve kültürün önemli bir dalı olan sanatın da yönlendiricisi ve belirleyicisidir. Kısaca eğitim, toplumsal unsurları geliştirerek gelişmişliğin temel bir unsuru olma durumu ve konumundadır.

Çağdaş Eğitimde Sanat ve Müzik Eğitimi

Sanat ve Sanat Eğitimi

Sanat, tüm dallarıyla insan yaşamının her evresinde yer alan, onusuz edemediği bir olgudur. İnsanın içinde yaşadığı sanatsal çevrenin, çeşitli öğelerden ve ilişkilerden oluşan çok yönlü, kapsamlı, karmaşık ve dirik bir yapısı vardır. Ayrıca kendini oluşturan öğelerarası ilişkilerle birlikte sürekli bir değişim, gelişim ve oluşum içindedir.

Sanat, insani bir olgudur. Çünkü her zaman insan yaşamının niteliğiyle sıkı sıkıya ilintilidir. Bu nedenle sanat, insan varlığının estetik bir anlatımıdır (Uçan, 1997; s. 129).

Sanat veya başka bir deyimle güzel sanatlar, sosyal yaşantının bir gereği, ulusların kültür ve uygarlıkta ulaştığı yeri gösteren en doğal ölçütlerdir. Bir ulusun kültürünün ve uygarlıkta ulaştığı yeri görebilmek için o ulusun sanatı ele alış biçimine, yorumlayışına, sanat yapıtlarının evrensel değerliliğine bakmak yeterlidir.

Estetik ve güzelliği amaçlayarak, birey ve toplumun, çeşitli yönlerde algılama ve düşüncelerinin değişmesine neden olan sanat, geçmişten günümüze insan olmanın ölçütü, her alanın gelişimi sürecinde manivelası olmuştur. Kısaca her alandaki gelişimin temeli olmuştur. Çünkü sanatla uğraşmak, yalnızca duyguları ve duyarlılığı harekete geçirmekle kalmaz, kişileri bilişsel ve duyuşsal yanlarıyla, araştıran, bulan, üreten, yaratan, uygulayan, sınayan, deneyen, denetleyen, yargılayan, eleştiren, sonuçlandıran süreçler içinde bireyi zihni yönden canlı tutar.

Kendi doğal mantığı içinde geliştirdiği insana yönelik ilke ve amaçlarıyla sanat, eğitimin vazgeçemeyeceği bir aracı, alanı ve yöntemidir.

Sanatı, teknoloji ve bilim ayağıyla birlikte bütüncül kullanan eğitim çağdaş eğitimidir. Bu yolla birey ve sonrasında toplumun estetik ve güzellik duygularının geliştirir, onu huzurlu, hoşgörülü, mutlu, sevgi dolu ve başarılı kılar.

Sanat eğitimi olmayan bireyin, tek yanlı ve tek yönlü bilgi birikimleriyle aydın bir kimlik ve kişiliğe ulaşması olanak dışıdır. Sanat beğenisi ve bilgisi olmayan kişi, insana ve topluma kapalıdır. İnsancıl sıcaklıktan yoksundur; kişilik eksikliği ve katılıklar taşır; davranışları, hayal güçleri ve becerileri sınırlı, kısıtlı ve donuktur.

İşte bu nedenlerden dolayı ideal ve mükemmel insanı oluşturmayı amaçlayan çağdaş eğitimde sanat eğitimi olmazsa olmaz unsurlardan birisidir.

Müzik ve Müzik Eğitimi

Ulusların karakter ve kültürlerini en iyi yansıtan güzel sanatların başında müzik gelir. İnsanların; duygularını, düşüncelerini, sevgilerini, acılarını, yergilerini, neşelerini, hüznelerini, yitliklerini, kısaca hissettiklerin belli bir estetik ve güzellik içinde seslerle aktarmaya çalıştıkları müzik, her ulusta ayrı özellikler ve boyutlarda oluşur, gelişir (Görsev, 1987; s. 6).

Müzik, tinsel ve tensel bir bütün olan insanın iç oluşumunu biçimleyen kültürel öğelerden biridir. Aynı zamanda müzik, güzellik duygularıyla birlikte düzenlilik ve güçlülük yönüyle insanı etkileyen, kendi içindeki türleriyle çok yönlü yoğuran ve arındıran, insan olmanın hazzını ve bilincini veren, kendisiyle ve toplumla barışıklığını sağlayan en önemli toplumsal unsurlardan biridir.

İdeal anlamda bir müzik, insan ve toplumları güzelliklerle donatır, sevgi dolu kılar, huzur verir. Konfüçyüs "Müzik, sahiplerinin karakter ve duygularını yansıtır. Bir toplumun müziği bozuldu mu, o toplumda çok şey bozulmuş demektir. Müzik ölgünse halk keder içindedir. Buna karşın iyi ve nitelikli müzik insana sükunet, erdem, sevgi duyguları verir, neşe ve mutluluk verir." Diyerek toplum müzik iç içeliğine adeta ayna tutar.

"Müzik, tüm erdemlerin tohumudur. Toplum ve özellikle gençlik bu tanrısal sanatla yükseltilebilir." sözleriyle Martin Luther, müziği hem tanrısal bir kata çıkartmış, hem de eğitimdeki yerini vurgulamaya çalışmıştır (Sun, 1969; s. 7).

Birey ve toplum yönünden bu denli önemli olan müzik, doğaldır ki bunların biçimleniş ve gelişimini üstlenen eğitimin de önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Nitekim ileri uluslar müziği, her eğitim alanı için, çağdaş niteliklerle donanık olarak pekiştirici, destekleyici, özümsetici bir öge olarak kullanmıştır.

Müzik Eğitimi, temelde, bir müziksel davranış kazandırma veya değişikliği oluşturma sürecidir. Bu süreçte daha çok, eğitim gören bireyin kendi müziksel yaşantısı temel alınır. Çünkü çağdaş eğitim öğrenci merkezlidir ve bu temelden hareketle belirli amaçlar ve hedefler doğrultusunda planlı ve sistemli bir yol izlenir. Müzik eğitimi yoluyla, birey ve özellikle müziksel çevresi arasında iletişim ve etkileşimin daha sağlıklı, daha düzenli, daha etkili ve verimli olması beklenir.

Müzik eğitimi, bireyin, yaratma, üretme, yorumlama, tüketme gibi eylemlerini bilinçli olarak gerçekleştirirken, birey ve toplum beklentilerine, alanın özelliklerine ve de çağın özelliklerine uygun programlar geliştirmeli ve bunda tutarlı ve ısrarlı olmalıdır (Uçan, 1997; s. 5).

Bu amaç ve hedeflerle müzik eğitimi, bireyin müziksel algılama yeteneğini farklılaştırıp, zenginleştirmeli, tek yanlı ve tek yönlülükten kurtarmalı, müzikle ilişkilerde bilinçlilik ve eleştiricilik kazandırmalı, katılımcılık sağlamalıdır.

Öğretmen ve Müzik Öğretmeni

Eğitimin en önemli faktörü ve değişkeni öğretmendir. Bir program ne kadar idealistçe hazırlansa da onun uygulayıcısı olan öğretmenin bilgi, birikim ve donanımları koşutunda başarılı olur.

Öğretmen, öğrenimi klavuzlayan, her türlü olanağı ve ortamı eğitime sunan kişidir. Bilgen'e göre öğretmen, çocuğu başarıya koşullayarak, kendini gerçekleştirme yolunda fırsatları hazırlayan, pekiştiricileri yerli yerinde kullanan kişidir. Ertürk'e göre de öğretmen, öğretim durumlarının hem hazırlayıcısı hem de bir parçasıdır.

Öğretmen, her şeyden önce toplumun bir bireyidir. Toplumun özelliklerini tanıyan, bilen biri olarak hedeflerini "İnsana Görelik" ilkesiyle, yaşar- yaşanır hale getirir ve getirmelidir.

Öğretmen, bilindiği gibi sınıf ortamının yöneticisi, sınıfın lideridir. Bu da öğrenme için yapıcı bir sınıf ortamı oluşturma yeteneği gerektirir.

Eğitim sürecinde, Otoriter-Demokratik ve Serbest Öğretmen kimlikleriyle çeşitlilik ve değişkenlik gözlense de ideal olan öğretmen kimliği, her çağdaş eğitimin genel hedefidir.

Nitelikli, çağdaş ve demokrat bir öğretmen, tek yönlü bir etkileşim yerine çok yönlü bir etkileşim ortamı sağlayan ve bu yönde çaba gösteren kişidir.

Nitelikli ve çağdaş demokrat bir öğretmen, hangi durumda olursa olsun dersine bir ibadet duygusu ile yaklaşmalı; hem genel kültür yönünden; hem alan kültürü yönünden; hem de mesleki formasyon yönünden etkileyici olmalı; vücut dilini iyi kullanmalı; motivasyona önem vermeli; özel durumlara hazır olmalı; kendini sürekli yenileyen, değişikliklere uyum gösteren bir anlayışla hareket etmelidir.

Mesleki niteliklerin yanı sıra nitelikli bir öğretmen; Hoşgörülü ve Sabırlı Olma / Açık Fikirli / Esnek / Dürüst ve Uyarlayıcı Olma / Sevecen / Anlayışlı ve Espirili Olma / Yüksek Başarı Beklentili Olma ve Koşullandırma / Cesaretlendirici ve Destekleyici Olma vb. özellikleri taşımalıdır.

Müzik eğitiminin önemli bir parçası olan müzik öğretmeni de, genel öğretmen nitelikleri yanı sıra alanının gerektirdiği tüm nitelikleri taşımalıdır. Öncelikle alan bilgisi ve kültürüyle güven vermeli, iyi bir düzeyde çalgı becerisi ve öğretim yöntemlerine hakimiyetiyle çevresini yönlendirebilmeli, biçimlendirebilmeli, müzik sanatının toplumsal işlevini tam olarak yerine getirebilecek donanımda olmalıdır.

Görüldüğü gibi çağdaş ve demokratik bir eğitim, ancak ve ancak çağdaş niteliklerle donanık öğretmenlerle gerçekleştirilecek bir olgudur.

Çağdaş Nitelikler Yönünden Toplumsal Yapımızın Genel Analizi

Hangi alandan ve açıdan bakılırsa bakılsın çağdaşlığı toplumca yaşamadığımız açık ve net olarak görülmektedir. 1960'lı yıllardan başlayan çağdaşlık çağı ve çabaları adres bulamamış, bugün hala aynı sorunlar tartışılır hale gelmiştir. Her alanda gözlenen, yaşanan ve yaşam biçimi haline gelen sorunlar 2000'li yıllarda ulusumuz yönünden endişe veren boyutlara ulaşmıştır.

Ekonomik, sosyal ve kültürel yapı, toplumların durumunu ve düzeylerini gösteren toplumsal öğelerdir. Yukarıda verilen çağdaş nitelikler yönünden toplumumuzun değerlendirilmesi gerektiğinde hiç de iç açıcı bir durumla karşılaşmayacağımız bir gerçektir.

Milli gelirin % 82' sini nüfusun % 12' sine dağıtan bir ekonomik yapıda, pramidin tabanı elbet çöplükleri karıştırarak, yapılan ulufe dağıtımında birbirlerini ezecektir. Ulusal gelişmişliğin ekonomik güçle değerlendirildiği günümüzde elbet toplumda yaşanan bu ve benzer görüntüler çağdaşlıkla bağdaşır görüntüler değildir.

Çağdaş anlamda sosyallik, sağlanan olanaklarla birey ve giderek toplumun kendini huzurlu, mutlu, güvenli hissedeceği ortamlardan oluşan bir olgudur. Bireyler arası sağlıklı ilişkilerin kurulduğu bu olguya karşın, toplumumuzda yaşanan cinnet, cinayet, intiharları doğal ve olağan sayan bir toplum, sosyal bir toplum sayılamaz. Çağını yaşamak yerine hafa kader, alın yazısı, yazgı gibi kavramlarla ortaçağı yaşayan bir toplumda çağdaşlıktan söz edilemez.

Kültür o toplumun bir yaşam biçimidir. Dil, tarih, din, ekonomi, eğitim vb. örgenlerin bileşkesi ve bütüncül görüntüsü olan kültür. Çağıyla uyumlu; çağını yaşayan; üretken; yaratıcı; sorgulayan; araştıran; diğer kültürlerle saygılı; bilimi ve bilgiyi baş tacı eden; evrensel değerlerin özünü yakalamış birey ve toplumların oluştuğu oranda çağdaş bir nitelik kazanır.

Toplumumuza bakıldığında ise insanımız, yaşadığı tarih kesitini, kendi yaşamı yönünden taşıdığı anlam ve önemi kavrayamamaktadır. Kendi özdenliğini korumak ve oluşturmak için gerekli çabayı göstermemekte, yalın ve moral duyarlılığını yitirmekte, onur savaşı verememektedir. Çevresine kapalı ve duyarsızdır. Yalnızdır. İçine girdiği kapan içinde, günlük yaşamaya çalışmakta, mutsuzluk ve umutsuzluk girdabında sürüklenip gitmektedir. Sloganların ve paradigmalardan ezberlenerek mutlak gerçekler olarak benimsenen toplumlarda, insan hak ve özgürlüklerinin temellendirdiği kişilik oluşumu yerine kölelik ve aidiyet davranışlarının oluşumu kaçınılmazdır (Bilgen, 1994; s. 22).

Tabi bunlar hep yasa ve sistemlerin sonuçlarıdır. Robespiyer'in dediği gibi "Yasalar bir azınlığın büyük bir çoğunluğu sömürmesi ve boyun eğmesi için yapılan çabaların sistemleşmesinden başka bir şey değildir (Mete Tuncay, 1969; s. 8).

Birey ve toplumların her yönden mayası dildir. Tarihsel bir değer olan dil, toplumların değişim, gelişim ve dönüşümlerinin de dinamiğidir. Bireysel ve toplumsal bilincin, tüm kültürel oluşumların işlendiği temel bir tezgahtır.

Dilin, bir ürün olmaktan çok yaratıcı bir işlevi olduğu, düşüncenin dili değil, dilin düşüncüyü yarattığı bilinmektedir. Çok iyi bilinir ki, insan, sahip olduğu kelime dağarcığı oranında düşünebilir. Yani geniş ufuklu düşünceler ancak zengin bir dil birikimi ve oluşumuyla doğrudan ilişkilidir. Bir dilin

Ancak sanat ve sanat eğitimi, Anayasanın 64. Maddesi ve 1739 Sayılı Türk Milli Eğitimi Temel Kanunu çerçevesinde güvence altına alınmış, her Beş Yıllık Kalkınma Planlarında destek öngörülmüş ise de ve yazık ki günümüzde sanata yüklenen misyon ve yapılan müdahalelerle ancak kavram olarak kalmış, bunun doğal sonucu olarak toplumsal yapımızın her boyutu çağdaş ve yoz bir hale gelmiştir.

Sanatın en yaygın ve önemli bir dalı olan müzik için de aynı şeyler geçerlidir. Tüm erdemlerin tohumu olarak, birey ve toplum için çok çok önemli ve gerekli olan müzik, toplumumuzca salt bir eğlence aracı olarak görülmüş; ulusal birlik ve bütünlük için yararları görülemedi; sezişlememiş; eğitimsel önemi kavranamamış; yakalanamamış; evrensel uzanılacak bir dil ve felsefi bir düşünce biçimi olduğu fark edilememiştir.

Öncelikli ve ağırlıklı olarak toplumu bilimsel bir çerçevede şekillendiren ve yönlendiren üniversitelerin de toplum yönünden üstlendiği misyonu yerine getiremediği görülmektedir.

Toplumdan, toplumsal kurum ve kuruluşlardan uzak bir anlayışla kabuğuna çekilmiş, toplumu yönlendirecek, biçimlendirecek öğretmenler yetiştirmeyi üstlendiği 1982 yılından beri ve yazık ki birey ve toplum beklentilerini yerine getirememiş, fonksiyonel ve işlevsel bir sistem oluşturamamıştır. Yaşamsal ve işlevsel davranış yerine, çok bilgi, az uygulamayla misyonunu yerine getirmeye çalışmıştır.

Yetiştirdiği öğretmenler yönünden de iyimser olmak mümkün değildir. Çünkü mesleğini sevmeyen, konumunu ve statüsünü benimseyemeyen, yalın, inançsız ve idealsiz öğretmenler, gösterdikleri zafiyetlerle toplumda etken olamamışlardır.

Müzik öğretmenleri yönünden de durum aynıdır. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki, yetişme biçimleri gereği, müzik dersleri ve etkinlikleri pek de başarılı geçmemektedir. Çünkü toplumu ve toplumsal ürünleri tanımayan, çalgısını çalamayan, müzik dersinin işlevini bilmeyen, öğretim metotlarını yerli yerinde kullanamayan, toplu müzik etkinliklerinden kaçan, çevresinde etken olamayan bir müzik öğretmeni tipi yaratılmıştır.

Bütün bu neden ve etkenlerden dolayı toplumumuz her alanda bir kaos yaşar hale gelmiştir. Hiçbir disiplin kendi amaç ve hedeflerini gerçekleştirecek önlemleri almadığı için çağdaş nitelikte bir birey ve toplum oluşturulamamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Görüldüğü ve yaşandığı gibi toplumun her kesim ve alanında bir kaos ve bunalım yaşanmaktadır. Bunda, birey ve toplumu her alan için biçimlendirme, yönlendirme, hazırlamış gibi misyonu yüklenmiş olan eğitimin etkisi veya etkisizliği önem taşımaktadır. Bunda, sanat eğitimini etken kılmaması da etkili olmuştur. Bu nedenle eğitim, sanatı her öğrenim basamağında etken kılmamak bir yapıya kavuşturulmalıdır. Toplumla, bilim yoluyla katkılarda bulunmak ve her alan gibi eğitime de çeşitli yönlerden, çeşitli unsurlarıyla katkıda bulunmayı üstlenmiş olan üniversitelerde ne yazık ki toplumdan uzak, onun gereksinimleri ve beklentilerini gözardı eden bir görüntü içindedir. Bu nedenle üniversiteler halka inmeli, halkın beklenti ve gereksinimini çok yönlü karşılayacak bir anlayış ve yapıya kavuşmalıdır.

Müzik eğitimi özel alanına indirildiğinde de 1982 yılından bu yana, hem programları hem de yetiştirilen müzik öğretmenleri yönünden zafiyetler gözlenmektedir. Sürekli gelişim ve yenilikler adına yapılan değişiklikler, eskilerini aratmaktadır. Örneğin yeni programa bakıldığında;

1- Müziğin omurgası olan Müziksel İşitme dersi, Müzik Teorisiyle birleştirilmiş ve bu ders çok komplike bir hale sokulmuştur. Bir bütün oluştursalar da kendi iç disiplinleriyle korkulu rüya olan bu derslerin aynı derste toplanmaları büyük bir handikap oluşturmaktadır. Çünkü sesler arasında yatay ilişki kuramayan kişiye dört seslilik gibi bir boyutu kazandırmanın zorluğu yaşanmış gerçeklerdir.

2- 8 yarıyıldır ancak bir yerlere gelinebilen Teori ve İşitme derslerinin 4 yarıyla indirilmesi, pekiştiricilik, geliştiricilik ve süreklilik ilkesiyle bağdaşmamakta, öğrencilerin meslek yaşamlarında aciz ve yetersiz kalacakları endişesi yaratmaktadır.

3- Programa bakıldığında halk için çaba gösterecek öğretmen adayına halk bilimiyle ilgili bir ders veya derslerin konulmadığı görülmektedir.

4- Müzik öğretmenin sembolü, kimliği ve adeta namusu olan anadal kavramının ortadan kaldırılması, tüm gelenekleri yıkan bir tavır olmuştur.

5- Programa alınan bazı yeni dersler zorunlu olarak o birikimi olmayan veya hazır olmayan elemanlar tarafından verilmeye çalışılmakta, pek de verimli olamamaktadır. Bu nedenle bir hizmetiçi eğitimi gerekli görülmelidir.

6- Düne kadar geçerli olan sanatçı-eğitimci anlayışı yerine, salt eğitimcilik yönünden bir yapılanma, müzik öğretmenliği kavramına bilimsel çevre ve çehrelerin bir bakışı niteliği taşımaktadır. Genel anlamdaki öğretmene yüklemeye çalıştığımız bir niteliğin tamamen sanatın içinde biri olan eğitimciden esirgenmesi nasıl bir öğretmen tipi hedeflendiğinin göstergesi, gariptir ki bölümümüzün yeni adıyla bile bir çelişkidir.

7- Kavram olarak birleşmemize rağmen, alan, uygulama ve disiplinler yönünden farklı yapılara sahip olan Resim ve Müzik eğitiminin işlerlik ve yönetsel yönden sorunlar yaşadığı bir gerçektir. Bu nedenle bu iki alanın başka bir yapılanma içinde özgürlüğünü koruyacak ve geliştirecek yapısal önlemler alınmalıdır.

8- Tüm yükün omuzlarına yüklediği Anabilim dalı başkanlarına belli bir ücretin verilmesi Anayasal bir hak olarak görülmeli ve gerçekleştirilmelidir.

Bütün bunlarla birlikte müzik eğitimi bölümlerinin daha nitelikli ürünler verebilmesi için;

1- Meslekte en geçerli çalgıların, ana çalgı sürecinde verilerek çalgısal beceriler çeşitlendirilmeli, zenginleştirilmelidir. Örneğin gitar ve bağlama daha uzun bir sürede ele alınmalıdır ve işlevsel kılınmalıdır.

2- Halkın yarattığı müziğin içeriğini, biçimini, biçimini, ruhunu bilmeyen, çalgılarını çalamayan bir müzik öğretmenin toplumu yönlendiremeyeceği, etkileşimde bulunamayacağı gerçeğinden hareketle bu türe ayrılan zaman artırılmalıdır.

3- Felsefesi olmayan, oluşmayan bir alan, kaygan bir zemin görüntüsü vereceğinden, bu alanda bilinçli ve inançlı kişilerin yetişmesini sağlamak için, köklü bir sanat ve müzik felsefesinin verilebileceği zeminler oluşturulmalıdır.

4- Uygulamalarda görüldüğü gibi amaç, araç kargaşası yerine, kavram bilginin birbirini bütünlemesi ön plana çıkarılmalıdır.

5- Başarısı onaylanmış çağdaş müzik yöntemlerinde olduğu gibi, ailenin de hedef kitle olabileceği bir süreç gerçekleştirilmeli, ilgili ve yetkili kurum ve kuruluşlarla işbirliğine gidilmelidir.

6- Çağdaş ve nitelikli müziğin, toplumun her alan ve kesiminde yaşanır olmasını sağlayarak bir yerde sanatsal koruma ve tedavi misyonu üstlenilmelidir.

Başlarda da dile getirildiği gibi, topluluğumuzun çağdaş olmadığı bir gerçektir. Bu topluma çağdaş bir görüntü kazandıracak olanlar da, biz, eğitimci ve ayrıcalıklı olarak sanat eğitimcileridir. Bu nedenle, çağı bilen ve çağı yaşayan, çağı özümsemiş, teknolojiyi bilen ve kullanan, bilimsel davranışlarla donanık, insanı ve ulusunu seven, çağdaş nitelikli öğretmenlerin yetişmesi için gereken yapılmalıdır.

Bu, bizim, topluma ve ulusa ödememiz gereken bir borcumuzdur.

KAYNAKLAR

- AKARSU, B. Çağdaş Felsefe, AÜ Yayınları, 1979; Ankara
ALKAN, C. Eğitim Teknolojisine Giriş, 1995; Ankara.
ALTUNYA, N. Eğitimin Sorunları, EsPa Yayınları, 1996; Ankara.
AYTAÇ, K. Çağdaş Eğitim Akımları, Üniter Yayınları, 1972; Ankara.
BİLGİN, N. Çağdaş ve Demokratik Eğitim, AİBÜ Yayınları, 1994; Bolu.
BİLHAN, S. Eğitim Felsefesi, HÜ Yayınları, 1991; Ankara.
ERTÜRK, S. Program Geliştirme, HÜ Yayınları, 1972; Ankara.
FİLİZ, A. Müzik ve Müziğin Sorunları, Cem Yayınları, 1987; İstanbul.
GÖRSEV, S. Nitelikli Eğitim Öngörümü, 21 Mayıs 1987; Cumhuriyet Gazetesi.
GÜLER, A. Eğitimin Tarihi ve Sosyal Temelleri, AİBÜ Yayınları, 1997; Bolu.
KAFADAR, O. Türk Eğitim Düşüncesinde Batılılaşma, Vadi Yayınları, 1997; Ankara.
SAN, İ. Güzel Sanatlar Eğitimi, Ders Notları, 1987; Eskişehir.
SUN, M. Türkiye'nin Kültür, Müzik, Tiyatro Sorunları, Bilgi Yayınları, 1969; Ankara.
TUNCAY, M. Batıda Siyasal Düşünceler Tarihi, Anka Yayınevi, 1969; Ankara.
UÇAN, A. İnsan ve Müzik, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 1996; Ankara.
UÇAN, A. Müzik Eğitimi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 1994; Ankara.
YAVUZ, H. Ulusal Kültür, Ve-Pa Yayınları, 1975; İstanbul.